

OBRES GUANYADORES

1r Premi:

Eva Pelegri Margeli

MAHA BAKAMUNA

2n Premi:

Carla Clua Alcon

VIDRE

3r Premi:

Xènia Canela Reynals

MAMA

CÒMIC GUANYADOR

Milena Giselle Ataidés

ALGÚN DÍA

23è concurs literari RELATS DE DONES

6è concurs de CÒMICS PER LA IGUALTAT

Malgrat que el cànon literari s'hagi establert i centrat en els homes, cal dir que les dones han escrit molt al llarg de la història. Són dones amb talent que s'han vist immerses en un rol heteropatriarcal que els ha donat l'esquena.

Fent un repàs a la història, podríem comptar amb una sola mà les dones que apareixen referenciades en qualsevol matèria, com les matemàtiques, la història, la filosofia, la història de l'art, la literatura, l'educació física, etc.

Dins de l'àrea de la història, hi reconeixem algunes dones, com Isabel la Catòlica, Isabel II, Maria Antonieta, Rosalía de Castro, Marie Curie o Clara Campoamor, i em temo que poca cosa més.

Hi ha una llarga llista de dones invisibilitzades i menyspreades en l'escriptura. Ser dona i escriure era un desprestigi. De fet, no es concebia que una dona pogués escriure i que no fes altra cosa que allò que estava preestablert per a ella, els rols de cura i de la llar.

Sortir d'aquest patró social estava condemnat, i moltes dones es van haver d'amagar dels paràmetres masculins de l'època.

Però gràcies a la seva lluita, que va provocar un canvi de les normes a la societat, i a l'aparició dels moviments feministes, avui dia podem parlar de Milena Giselle, Eva Pelegrí, Carla Clúa i Xènia Canela, guardonades als concursos de Relats de Dones i Còmics per la Igualtat. Aquesta n'és la 23a i la 6a edició, respectivament.

Cal que, des de les administracions públiques recollim el testimoni d'aquelles dones lluitadores, i que seguim visibilitzant el paper de la dona dins de la literatura i de l'art amb dones actuals, encoratjades i amb talent. Aquest és un dels objectius d'aquests concursos.

Gaudiu dels relats!

Un gamarús galtaplè que s'hi fixava com poques bèsties ho fan va veure'm néixer i desaparèixer de Bara Bangal amb tan sols una diferència de dotze anys. En Maha Bakamuna, que és com aquí anomenem els mussols, va veure plorar l'àvia de tristesa perquè, com a dona, anava a convertir-me en una càrrega per a tota la família.

Em veia de bon matí, quan encara no s'hi veia, sortir badallant i fregant-me els ulls a espigar els camps agarberats. Amagat, dins l'espès fullatge dels arbres, em veia recollir les espigues soltes i posar-les en saquets. Badallar de gana, obeir d'esma, créixer de miracle i tragar l'aigua per rentar la roba i cuinar. Em veia munyir les vaques, netejar la cabana i esperar que arribés la nit i ho cobrés tot d'ombres per repetir el mateix patró del dia anterior, amb les lleganyes més enganxades als ulls i els cabells més embullats.

En Maha Bakamuna m'ha vist presenciar amb estupefacció les noces de la meva germana amb un home que no havia escollit i que li triplicava l'edat. La casaren a trenc de l'alba, amb la secreta complicitat dels aldeans, davant del foc sagrat, i tot seguit se l'endugueren en un carro al poble del seu flamant marit. En Maha Bakamuna va contemplar com el rostre se'm desencaixava en adonar-me que la següent seria jo. També m'ha vist enfilar-me dalt d'un arbre per amagar-me i que no em recloguessin al cobert durant el txaupadi. Feia fred i em feia basarda haver-me de quedar sola en aquell barracot de fang que no tenia ni porta ni finestres, a mercè dels escorpins i les serps.

De l'arbre me'n baixà la mare, perquè pensà que tenia por i era una criaturada sense importància. Però la gent de l'aldea no s'ho prengué de la mateixa manera. Cregueren que no havia complert amb la tradició que fa fora de casa les dones durant els seus dies impurs i començaren a culpar-me per l'epidèmia del seu bestiar i per tots els mals que els succeïen d'ençà d'aleshores. Llavors, el xaman de la nostra tribu va comunicar-se amb els seus ancestres i m'acusà de ser una

bruixa. Em colpejà i m'amenaçà de tallar-me els pits si no em declarava culpable, la qual cosa degué escriuir tant el gamarús galtaplè que va aixecar el vol amb un xisclé d'ira, aterrint tots els vilatans allà presents.

Sens dubte, en Maha Bakamuna, en esgaripar tan fort que tothom es va haver de tapar les orelles amb les mans, sabia que sota l'abric de les seves ales esteses jo fugiria esperitada, creuaria cingles i carenes, boscos i prats, i rius i fronteres, fins a perdre'l de vista per sempre més.

Poc podia endevinar, pobre gamarús, que amb la innocència dels meus dotze anys acceptaria treballar en un taller fosc i rònec, una jornada interminable per menys de vint rúpies al dia: cosir, enganxar, clavar i rematar una muntanya de sabatilles i bosses, dia i nit, fins a omplir-me els pulmons d'aquell aire ofegós de dissolvents que ho impregnava tot. Poc podia sospitar que ni un sol pedaç del fil d'aquella roba contaria mai el patiment de la meva història. En acabar el dia em sentia incapaç de dir quina part del cos em feia més mal, si els capcirons dels dits encetats i sagnants, les espatlles per la postura forçada i el repetit moviment de fer lliscar el teixit o els ulls ressecs i enrogits de tant forçar la vista.

Sense la seva ombra protectora, vaig haver de descobrir tota sola que no sols els animals desconeixen el penediment quan devoren les seves preses, i que aquells que viuen folgadamente a costa de l'esforç aliè no tenen escrúpols quan es tracta d'alleujar les seves necessitats d'home en el cos d'una nena. Va ser llavors quan vaig conèixer de debò la paüra, el fàstic, la ira, la impotència i el desesper. La meva desolació em feu perdre la fe de tornar-lo a veure i creure que els mals averanys que havia vaticinat el xaman s'estaven fent realitat. De manera que vaig aprendre a conversar amb ningú i imaginar-me la pitjor de les respostes per posar fi a aquell calvari.

Fou aleshores quan es comunicà amb mi a través dels meus somnis: «Corre, fugi, defugi aquesta gàbia, escapa't!», em piulà. «Sigues lliure i

no deixis que ningú et digui el que has de fer: tu no pertany a ningú!», i em vaig despertar sobresaltada, com si m'hagués punxat amb una agulla de la màquina de cosir. Tot seguit, deixant-me emportar per l'alè d'una bèstia grossa, em desafiava a mi mateixa, m'obligava a arribar al final de la rebotiga del taller, allà on dormia el vigilant del patró, li pispava les claus del cinturó i m'escapava una altra vegada sense saber on anar.

Vaig caminar fins que no vaig poder més. «I ara, Maha Bakamuna, què faig?», vaig bramar al cel. Aleshores, vaig sentir alguna cosa, però tan sols era el soroll del vent. Després em vaig amagar rere uns bidons.

Alguna cosa humida em mullava la galta quan vaig recuperar la consciència, amb la plaent sensació de trobar-me a recer segur: era una de les cabretes de la Hulige Amma, que amb el temps es convertiria en una mena de mentora i mare per a mi. Mentre em recuperava, m'explicà que havia perdut una filla en l'esfondrament d'una fàbrica de nou pisos a Savar i que d'aleshores ençà es dedicava a ajudar, com bonament podia, les nenes i dones que s'escapolien dels tallers i les fàbriques de cotó de la rodalia.

A l'escola he après a escriure. No em puc dir activista perquè, tot i que m'he enfilat a més d'un arbre, no m'he lligat mai a cap per evitar que el talessin, ni tampoc he viatjat a l'altra banda del món

per reivindicar causes perdudes, tot i que podria citar-ne centenars; i, amb tot, tota la vida m'he sentit en risc. Potser encara no bufen aires nous per a les dones a moltes contrades del meu país; tanmateix, la determinació per no donar-me mai per vençuda sense importar-me les probabilitats m'ha impel·lit a fundar una botiga d'artesanía per ajudar aquelles persones que s'han trobat en la meva mateixa situació de vulnerabilitat. Penso en la meva infantesa i en el dia que em vaig escapar, què hauria estat de mi sense en Maha Bakamuna, i tot em sembla tan remot i llunyà, com si formés part d'una altra història que ja no em pertany.

Poques hores abans de la inauguració de la botiga els nervis m'han fet perdre una lent de contacte, així que m'he hagut de posar les meves antigues ulleres de cul de got mentre la Hulige Amma m'ajudava a trobar-la. Per acabar-ho d'adobar, he enxampat un refredat de ca l'ample. Només em faltaria tenir la covid, bromejo. Intento endebades retenir un esternut sideral. Més sorpresa que jo, la Hulige Amma es posa les mans al cap i deixa anar una riulla.

M'encoratjo. Dec fer una fila... Per sortir de dubtes o per confirmar les meves temences, m'emmirallo i rere les ulleres reconec uns ulls foscos i grossos com a taronges, trasbalsats per l'emoció, d'un pobre gamarús congestionat. I és aleshores quan, de sobte, m'adono que en Maha Bakamuna sempre ha estat en mi i que mai m'ha abandonat.

Obre la porta d'emergència i es troba davant d'un passadís llarg, blanc i lluent. Brilla tant que, a terra, es reflecteixen els petits cercles de llum del sostre. Ella du un vestit curt, vaporós i blanc, com els pijames femenins antics. Dubtosa, fa un pas endavant amb el peu dret, descalç, i arrossega el cos cap a dins de la galeria, tancant la porta darrera d'ella. Està sola. Ella i el silenci.

Només hi ha una direcció possible, però no ho té clar. No hi ha cap indicació, cap pista sobre cap a on s'ha de dirigir. Fa cas del seu instint i avança per aquell sumptuós i deshabitat camí.

La jove camina durant força estona, però no sap si ho està fent bé. No sap ni tan sols si algú ho ha fet abans, si alguna persona ja ha passat per allí. Ella avança i, a cada pas, sent com el fred del terra li penetra la planta del peu i li puja fins a la medul·la, com si es tractés d'una injecció de gel. De tant en tant dubta. I si no està anant a parar enlloc? I si no hauria de ser allà? Si no hi ha ningú potser és perquè no és segur, o perquè no és possible arribar al final. Potser és una trampa.

La noia sense nom, a qui direm X, ensopega i cau a terra. Es gira i veu que hi havia una rajola trencada. Li surt sang del genoll. Se l'eixuga i s'aixeca. És una dona i està acostumada a sagnar. «El sexe dèbil», en diuen.

X nota que alguna cosa canvia. A mesura que avança, el passadís es va fent cada cop més estret. Tant, que ella quasi no hi cap i s'ha de posar de perfil per poder seguir endavant. Al final de tot hi ha una porta diminuta, molt discreta, que quasi ni es veu. S'agenolla amb dificultat i intenta obrir-la, però està tancada amb clau. Es treu una agulla del recollit que porta i força el pany. Clic. La porteta s'obre i ella, que per sort és menudeta, aconsegueix entaforar-s'hi.

La nova sala és encara més freda i petita. També és blanca, però té les parets transparents, de manera que es veu el que hi ha fora. X s'adona que el camí que ha fet l'ha portat al mig de la Rambla

Nova, just davant de l'Escola Santa Teresa de Jesús. El tràfec de persones amunt i avall amb cara d'anar a treballar la porta a pensar que deu ser primera hora del matí. X veu com passen desenes d'individus a l'altre costat dels murs, però ningú sembla veure-la a ella. Cap transeünt s'atura encuriós per saber per què està tancada dins d'una capsa gegant de vidre o per preguntar-li si necessita ajuda.

X es gira i mira cap al fons de la sala. Veu que no està sola. A l'altra banda del cubicle, al peu d'unes escales de vidre, hi ha un grup de dones. Per fi. La noia s'hi acosta i s'adona que, en realitat, tota l'escala n'està plena. N'hi ha una vintena. Ocupen tots els esglaons i miren amunt, cap al forat de l'escala. X intenta pujar el primer esglaó, però és molt estret i ja està ocupat. A punt de caure, les senyores que hi ha dalt l'estiren pels braços perquè pugui pujar. Li somriuen i ella els retorna el gest. X analitza ràpidament les seves noves companyes de gàbia i li sembla ser la més jove de la sala: algunes d'elles són realment molt velles.

Des de la seva nova posició, la noia veu que està passant a dalt de tot de l'escala. Les dones que lideren el grup intenten aixecar una planxa de vidre horitzontal, com si fos una trapa, que bloqueja la sortida. A sobre de la làmina hi ha un bloc de ciment que impedeix que l'alcin. Sembla quasi impossible que se'n puguin sortir: les cinc dones que fan força cap amunt, totes juntes, ni tan sols aconsegueixen que l'estructura balli lleugerament. A l'altra banda de la trapa de vidre s'hi veu moviment. Un cop més, altres transeünts, aquest cop tots homes, circulen amunt i avall, esquivant el vidre que les dones intenten aixecar des de dins. Ningú s'atura. Ningú les ajuda. Ningú les veu. Només caldria que dos d'ells moguessin el bloc de ciment perquè totes poguessin sortir d'allà. Però això no passa, i no sembla que hagi de passar.

Les dones de l'escala fan tot aquest espectacle en un silenci sepulcral. No se sent res. Potser és que no volen cridar l'atenció o que la gent de fora sàpiga

que estan intentant treure aquella barrera de vidre. Potser és que, senzillament, se les ha educat així: a cridar en silenci. X es gira cap a la senyora que té al costat. «Alguna ha pogut passar-hi mai?», li pregunta amb el to de veu més baix que pot aconseguir, per respectar l'atmosfera. «Poques», respon la vella amb un mig somriure. «Fa quinze anys que soc a l'escala, jo encara no he pogut», afegeix. X es queda glaçada.

Es trenca el silenci. Una de les dones que intenta aixecar la planxa sense èxit deixa anar un crit i dona un cop de puny a la paret. Totes la miren. Suada i amb la respiració entretallada, baixa les escales. Es rendeix. Es dirigeix cap a una altra porta que hi ha a la sala. Aquesta sí que està molt ben indicada amb un gran cartell de SORTIDA, potser per motivar el grup de dones a repensar-se el que estan fent i a abandonar. L'obre i desapareix.

Les dones que queden retallen posicions i pugen un esglaó. Les de davant de tot continuen fent força amunt, però la placa ni s'immuta. No sembla que vulgui col·laborar, però elles no abandonen. S'ajuden les unes a les altres, les joves a les velles i les altes a les baixes: aconseguir aixecar aquella superfície és una qüestió col·laborativa.

De sobte, la placa comença a ballar. S'està aixecant lleugerament per un lateral. X s'emociona. Han passat hores des que ha entrat a la sala. La làmina s'està movent, però és físicament impossible que per allí hi pugui passar una persona. Totes les dones de l'escala, també X, s'afegeixen al tumult del primer esglaó i col·laboren en la missió. Fan un esforç sobrehumà i la placa s'aixeca un pam més. Una de les que portava més temps empenyent s'agenolla i a sobre seu hi puja una noia primeta, que aconsegueix esmunyir-se pels escassos dos pams aixecats de la placa. Les dones, exhaustes, cauen a terra i la làmina torna a la posició inicial. Són al punt de partida un altre cop, però una d'elles ho ha assolit. X pensa en la dona que s'havia posat de genolls per fer pujar la més jove;

tot i ser la primera de la fila, ha deixat que ella passés abans. La noia que ha sortit està dempeus a sobre del vidre. Intenta moure el bloc de ciment, però no se'n surt. Demana ajuda a alguns homes que passen per allà, però cap l'escolta. Crida, però ningú la socorre. Sent la impotència de totes les que han sortit abans que ella, que no han pogut alliberar les companyes que segueixen a la sala blanca.

[...]

Un raig de sol desperta la X. La sala freda ara té una escalfor molt agradable. La noia obre els ulls i es retroba amb el mateix escenari de cada dia. Ja fa vuit anys que és allà dins. Òbviament, no sap quina hora és, però sent que ha descansat bé. Deu ser aviat, les altres encara dormen. Potser avui serà el dia.

Amb els anys han millorat la tècnica i han pogut provar noves estratègies. Saben què funciona i què no. Avui han decidit que s'arriscaran. La darrera vegada que es va aixecar la placa va ser fa una setmana, amb tanta bona sort que va caure un tros de ciment a dins del cubicle. Era el primer «objecte» que entrava a l'habitació. X, que ara ja és la més veterana i lidera el grup, el té a la mà. Sempre s'ha dit que no poden fer soroll, però avui en faran.

Amb tota la força i ràbia que pot acumular el seu cos menut, agafa empenta i colpeja el vidre amb el tros de ciment. Ho fa una vegada i una altra, sota l'atenta mirada de la desena de dones que esperen a baix de l'escala. La placa es resisteix durant alguns segons. De sobte, una petita esquerdada s'obre pas al rectangle transparent. X segueix amb més força que abans, conscient del poc que les separa de sortir d'allà. De sobte, una pluja de vidres li cau al damunt. Una ràfega de vent entra a la sala i despenca totes les dones, que miren amunt i respiren. El sostre de vidre s'ha trencat. Llibertat.

Ha nascut l'Olivia, mama. Ha nascut l'Olivia i jo no em puc creure que tu no hi siguis, mama. Ha nascut l'Olivia i estic feliç i estic contenta, i és una nena sana i riallera que dorm tan poc com la seva mare, i estic cansada, mama, i estic trista i angoixada i a estones em desperto a veure si respira, perquè tinc por, mama, tinc por que aquest ésser minúscul de sobte deixi de respirar. I m'agradaria que fossis aquí, tant de bo fossis aquí, i em diguessis que és normal, que a tu també et va passar, que m'acaronessis el cap i que em xiuxieguessis «veus?, jo ja t'ho deia». I voldria preguntar-te tantes coses, i tinc les hormones jugant amb el meu cos encara no recuperat, i vull plorar constantment i ja no sé si és de felicitat, de tristesa, de nostàlgia o de totes les fotos que no podré fer-te amb la nena als braços.

Perquè ha nascut l'Olivia, mama, i no té àvia. Però sobretot, sobretot, jo no tinc mare. I jo encara volia ser filla, mama, volia unes faldilles en les quals amagar-me els dies que tot això em sobrepassa. Però un dia va arribar un càncer de mama, mama, i es va emportar tot allò que havíem de viure juntes. Sense avisar, sense trucar, sense cridar, sense dir res, un dia de sobte era allà. I jo desitjava amb totes les meves forces que se n'anés, que em deixés, que et deixés, i no marxava, mama. I em va fer tornar a tenir nou anys i a tancar fort els ulls dins el meu llit, com quan em pensava que hi havia monstres dins l'armari, i resar amb totes les meves entranyes que marxi, si us plau, que fugi lluny, que quan torni a obrir els ulls ja no hi sigui, que hagi decidit esfumar-se tal com va venir, sense avisar, sense fer soroll. I jo només volia mirar-te als ulls, mama, i dir-te que tot anirà bé, ni que no ho sabés, hòstia, ni que no sabés si tot anirà bé. Perquè en aquell moment jo no ho sabia, mama, i el pitjor era aquella incertesa, aquelles habitacions blanques, aquells silencis, aquelles hores d'hospital, aquells cabells caiguts, aquelles setmanes de més. I jo només volia agafar el cotxe amb tu, mama, abaixar les finestres, anar a la platja i que cada vint minuts em donessis

uns copets a la cuixa per dir-me que ens giréssim per no cremar-nos, com fèiem abans, com fèiem sempre. Però ell no volia marxar, no et deixava, no em deixava, no em mirava, no em parlava.

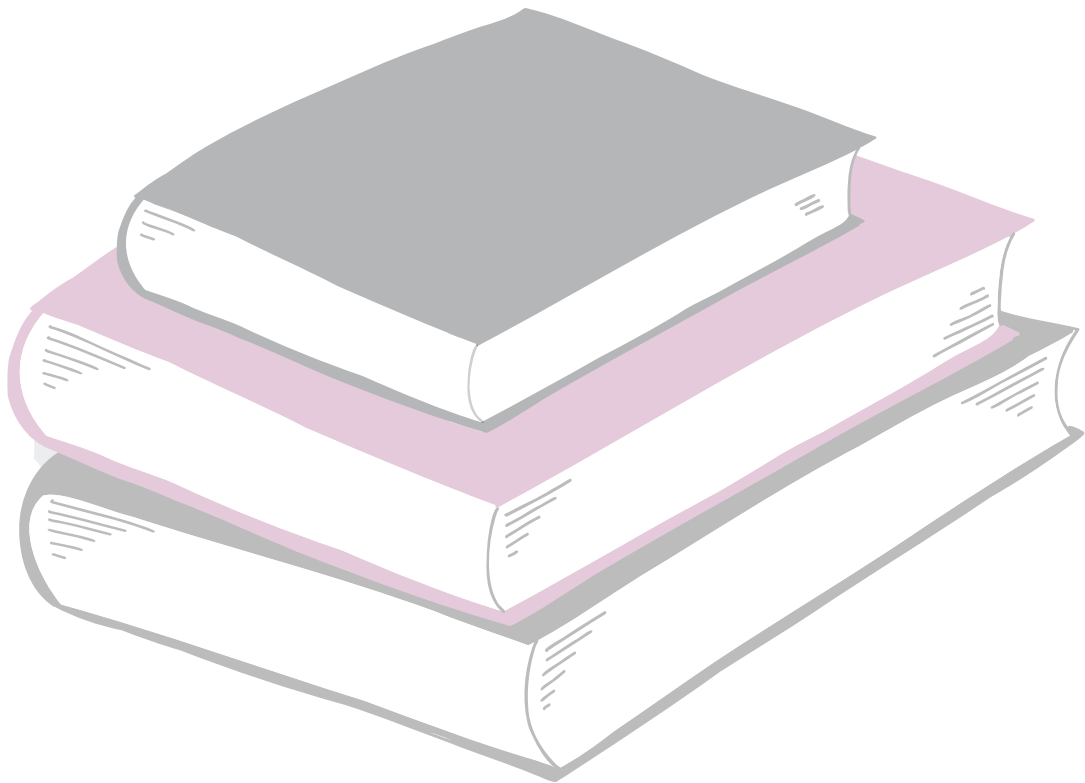
I van passar els mesos, mama, i es va fer obstinat. I va arribar el cansament, el repic de talons constant que tenies a dins teu, la seva presència intimidant, el seu no poder oblidar-nos, el meu no poder oblidar-lo. I et fotia, i em fotia. I el pitjor és que no podies estar trista, no em deixaven estar trista, no et deixaven estar trista a tu, mama, ni plorar, ni mostrar-te dèbil, ni passar, perquè es veu que se t'ha de lluitar, i jo no volia lluitar, mama, volia abraçar-te, seure al sofà sota la manta, posar-nos la sèrie del migdia, aquella que t'agradava tant, i que això passés aviat. I jo només volia que això sigui com quan jo tenia la grip i donar-te un caldet, mama, i posar-te dins el llit enfonsada amb edredons amb les puntes posades per sota el matalàs i que suïs tota la nit perquè baixi la febre i l'endemà donar-te un suc de taronja d'aquells que s'han de beure ràpid perquè si no se'n van les vitamines, i que ja et trobis millor. Però van passar els dies i seguia allà i tu, mama, a estones semblava que ja no hi fossis perquè estaves tan cansada que ja no podies més, i una nit et vas morir, mama, i em vas deixar aquí. I ens vas deixar a nosaltres aquí.

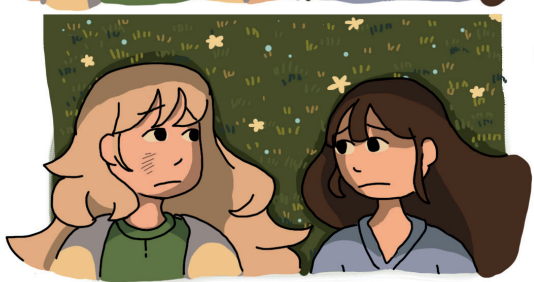
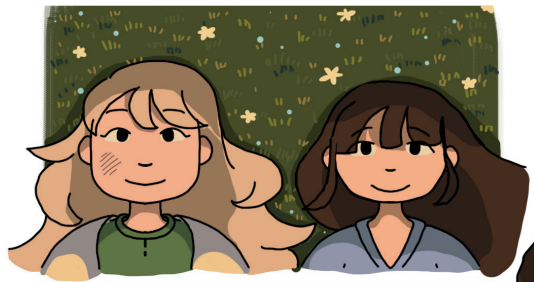
I ara ha nascut l'Olivia, mama, i no ho vam poder celebrar. I ara voldria que em donessis tots aquells consells que no vaig voler en el seu moment, voldria que et posessis en les meves coses, dir-te que ets una pesada i que acabessis tenint raó. Que em diguessis que té el nas del seu pare, que tant de bo agafi també la seva paciència perquè, si ha de ser com la meva, feina rai. Que canviessis les coses de lloc, amb la ràbia que em faria, i enfadar-nos molt perquè no pares de comprar-li roba i a casa som més de reutilitzar. Ara ha nascut l'Olivia, mama, i m'agradaria que em veiessis fent de mare. T'ho pots creure? Jo, que sempre em deies que no perdia el cap perquè el tenia enganxat. Em sento

tan impostora, em sento tan estranya, em sento tan poc capaç. Com si no m'haguessin avisat, com si visqués en una simulació. Em fan mal els pits, mama, segur que tu tindries algun remei casolà que me'ls fes curar. Llàstima que no en vam trobar cap quan estaves malalta, llàstima que ho vam provar tot i res va funcionar. Han passat cinc anys, mama, i ara que ha nascut l'Olivia et penso més que mai. No sé si sabré fer-ho bé, perquè no sé si vaig saber cuidar-te bé. Vaig ser-hi quan ho necessitaves? Et vas sentir acompanyada? Estimada? Espero que sàpigues que no ho vaig saber fer millor, que no ho vam saber fer millor.

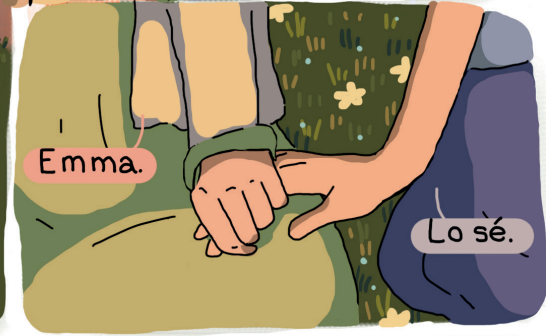
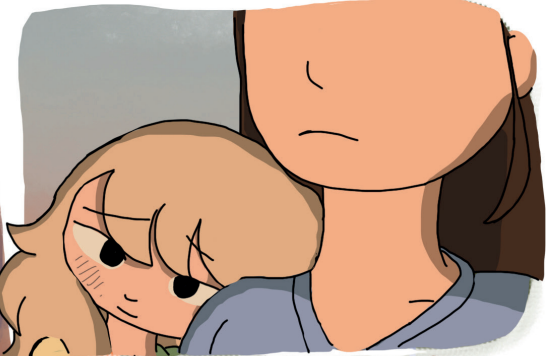
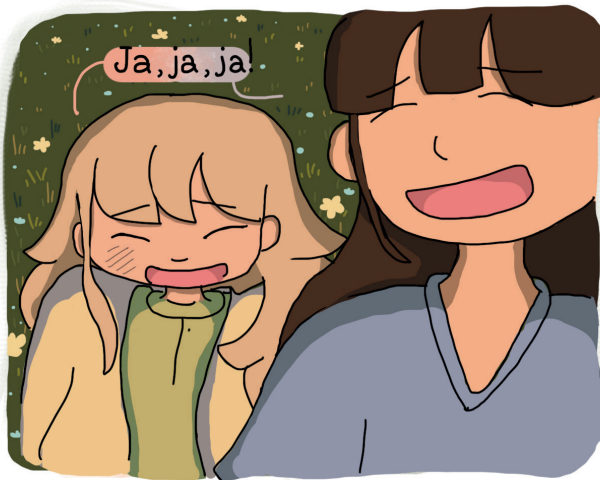
Ha nascut l'Olivia, mama. Ha nascut l'Olivia i m'he tornat a sentir petita, i he tornat a tenir nou anys i he volgut amagar-me sota els coixins, però llavors he recordat que la filla ja no era jo. I he comptat fins a deu, tal com tu em deies, i m'he aguantat les llàgrimes i també les he tret, i l'Ignasi m'ha dit que és normal i m'ha dit que estaries molt orgullosa de mi. Si ens veiessim, mama, si ens veiéssim!

Ha nascut l'Olivia, mama, i té els teus ulls. Aquell verd que jo mai vaig heretar. Ha nascut l'Olivia i jo, jo no em puc creure que tu no hi siguis, mama.

Contigo fui más feliz y libre de lo que seré jamás.
Ojalá todo hubiera sido distinto.

